

FYLKESMANNEN
I ROGALAND

TILSYNSRAPPORT

Skulen sitt arbeid med elevane sitt utbytte av
opplæringa

Sauda kommune - Sauda ungdomsskule

Innhold

1. Innleiing	3
2. Om tilsynet med Sauda kommune – Sauda ungdomsskule.....	3
2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlege skular	3
2.2 Tema for tilsyn.....	3
2.3 Om gjennomføringa av tilsynet	4
3. Skulen sitt arbeid med opplæringa i fag	5
3.1 Rettslege krav	5
3.2 Fylkesmannen sine undersøkingar.....	6
3.3 Fylkesmannen sine vurderingar	7
3.4 Fylkesmannen sin konklusjon	8
4. Undervegsvurdering for å auke eleven sitt læringsutbytte.....	8
4.1 Rettslege krav	8
4.2 Fylkesmannen sine undersøkingar.....	10
4.3 Fylkesmannen sine vurderingar	10
4.4 Fylkesmannen sin konklusjon	10
5. Undervegsvurdering som grunnlag for tilpassa opplæring og spesialundervisning	11
5.1 Rettslege krav	11
5.2 Fylkesmannen sine undersøkingar.....	12
5.3 Fylkesmannen sine vurderingar	12
5.4 Fylkesmannen sin konklusjon	12
6. Vurdering av behov for særskilt språkopplæring	13
6.1 Rettslege krav	13
6.2 Fylkesmannen sine undersøkingar.....	13
6.3 Fylkesmannen sine vurderingar	13
6.4 Fylkesmannen sin konklusjon	13
7. Frist for retting av lovbrøt	14
Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget	16

1. Innleiing

Fylkesmannen opna 06.05.2014 tilsyn med skulen sitt arbeid med elevane sitt utbytte av opplæringa ved Sauda ungdomsskule i Sauda kommune.

Felles nasjonalt tilsyn 2014-17 handlar om skulen sitt arbeid med elevane sitt utbytte av opplæringa og består av tre område for tilsyn: Skulen sitt arbeid med elevane sitt utbytte av opplæringa, forvaltningskompetanse og skulebasert vurdering. Utdanningsdirektoratet har utarbeidd rettleiingsmateriell¹ knytt til tilsynet, og Fylkesmannen gjennomførde informasjons- og rettleiingssamling i Sauda 10.04. i år.

Det er kommunen som har det overordna ansvaret for at krava i opplæringslova blir etterlevde, jf. opplæringslova § 13-10 første ledd. Kommunen er derfor adressat for tilsynsrapporten.

Tilsynet har avdekt lovbrøt. Den førebelse tilsynsrapporten ga eit førehandsvarsel om at Fylkesmannen kan vedta å påleggje kommunen retting av lovbrøta, jf. forvaltningslova § 16. I endeleg tilsynsrapport får Sauda kommune rimeleg frist til å rette lovbrøta før vi eventuelt vedtek pålegg om retting.

Sauda kommune hadde høve til å kommentere den førebelse tilsynsrapporten, jf. forvaltningslova § 16, og frist for tilbakemelding var 14.11.2014. Fylkesmannen fekk ein kommentar på førebels tilsynsrapport på sluttmøtet 30.10.2014. Denne er tatt til følgje.

2. Om tilsynet med Sauda kommune – Sauda ungdomsskule

2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlege skular

Fylkesmannen fører tilsyn med kommunen som skuleeigar, jf. opplæringslova § 14-1 første ledd. Fylkesmannen sitt tilsyn på opplæringsområdet er tilsyn med det som er lovpålagt, jf. kommunelova § 60 b.

Fylkesmannen sine tilsyn med skular er utøving av mynde, og skjer i samsvar med reglane for dette i forvaltninga.

I dei tilfella der Fylkesmannen konkluderer med at eit rettsleg krav ikkje er oppfylt, blir dette sett på som lovbrøt, uavhengig av om det er opplæringslova eller forskrifter fastsette i medhald av denne lova som er brotne.

2.2 Tema for tilsyn

Temaet for tilsynet er retta mot kjerneverksemda ved skulen: skulen sitt arbeid med elevane sitt utbytte av opplæringa. Det overordna føremålet med tilsynet er å medverke til at alle elevar får eit godt utbytte.

¹ http://www.udir.no/Regelverk/Tilsyn/_Tilsyn/Rettleiingsmateriell-for-felles-nasjonalt-tilsyn-2014-2017/

Hovudpunkt i tilsynet er

- skulen sitt arbeid med opplæringa i fag
- undervegsvurdering for å auke elevane sitt læringsutbytte
- undervegsvurdering som grunnlag for tilpassa opplæring og spesialundervisning
- vurdering av behov for særskilt språkopplæring

Tilsynet skal medverke til at kommunen som skuleeigar sørgjer for at elevane

- får kjennskap til, og opplæring i måla i læreplanen
- får tilbakemeldingar og blir involverte i eige læringsarbeid for å auke utbyttet av opplæringa
- får vurdert kontinuerleg kva utbytte dei har av opplæringa
- blir følgde opp, og får nødvendig tilrettelegging når utbyttet av opplæringa ikkje er tilfredsstillande

Manglande etterleving av regelverket kan føre til at elevane ikkje får realisert evnene sine, eller får lite utbytte av opplæringa.

2.3 Om gjennomføringa av tilsynet

Tilsynet med Sauda kommune vart opna gjennom brev 06.05.2014. Fylkesmannen har med heimel i kommunelova § 60 c, bedt om at kommunen legg fram dokumentasjon.

Fylkesmannen sine vurderingar og konklusjonar er baserte på skriftleg dokumentasjon og opplysningar frå intervju, sjå vedlegg.

Eigenvurdering

Dokumentasjonen skulen har sendt inn er hovudsakleg valt ut for å underbygge svara rektor og lærarar har gitt i eigenvurderingsskjema. Føremålet med eigenvurdering er mellom anna å setje i gang endringsprosessar på skulen og hos skuleeigar på dei områda eigenvurderinga konkluderer med manglande regeletterleving. Eigenvurderinga er med det óg meint å ha ein kompetansehevande funksjon.

Når eigenvurderingsskjema etter dette blir omtala i tilsynsrapporten, nyttar Fylkesmannen kortforma EVS.

Innhaldet i EVS er knytt opp til temaet for tilsynet. Lærarar og rektor har svart «ja» eller «nei» på spørsmåla som vert stilte i EVS. Svara måtte underbyggjast med skriftleg dokumentasjon. Dokumenta som desse viste til, er dokumentasjonen Fylkesmannen har vurdert i tilsynet (sjå vedlegg 1).

Gangen i tilsynet

10.04.2014	Rettleiing
06.05.2014	Opning av tilsyn
22.08.2014	Frist for innsending av dokumentasjon frå Sauda ungdomsskule
24.09.2014	Opningsmøte og intervju
25.09.2014	Intervju
28.10.2014	Førebels tilsynsrapport og varsel om pålegg
30.10.2014	Sluttmøte
14.11.2014	Frist for å gi merknader til varsel og førebels rapport
18.11.2014	Endeleg tilsynsrapport
09.03.2015	Frist for retting av lovbrøt

3. Skulen sitt arbeid med opplæringa i fag

3.1 Rettslege krav

Nedanfor har vi opplyst om dei rettslege krava for skulen sitt arbeid med opplæringa i fag. Vi viser òg til kva reglar i opplæringslova og forskrift til opplæringslova krava er knytte til.

Rektor skal sikre at innhaldet i opplæringa er knytt til kompetansemål i faget

Undervisningspersonalet skal leggje til rette og gjennomføre opplæringa etter Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK06), jf. opplæringslova § 2-3 og forskrift til opplæringslova § 1-1.

Det vil seie at opplæringa skal ha eit innhald som byggjer på kompetansemåla i læreplanen og medverkar til at dei blir nådde. Rektor må organisere skulen slik at dette blir sikra, jf. opplæringslova § 2-3.

Rektor skal sikre at undervisningspersonalet tek vare på eleven sin rett til å kjenne til mål for opplæringa, kva som blir vektlagt i vurderinga av eleven sin kompetanse, og kva som er grunnlaget for vurderinga.

Undervegsvurdering skal brukast som ein reiskap i læreprosessen og medverke til å forbetre opplæringa, jf. forskrift til opplæringslova § 3-2. Eleven skal kjenne til kva som er måla for opplæringa, kva som blir vektlagt i vurderinga av hans eller hennar kompetanse, og kva som er grunnlaget for denne vurderinga, jf. forskrift til opplæringslova § 3-1. Det inneber at elevane må kjenne til kompetansemåla i læreplanane for faga. Dei skal òg kjenne til kva læraren legg vekt på når læraren vurderer ein prestasjon. Frå og med 8. trinn skal elevane kjenne til kva som skal til for å oppnå dei ulike karakterane. Kravet til at dette skal vere kjent inneber noko meir enn at informasjonen er tilgjengeleg for elevane. Rektor må organisere skulen slik at det vert sikra at undervisningspersonalet formidlar dette til elevane.

Rektor skal sikre at opplæringa dekkjer alle kompetansemåla på hovudtrinnet og dei individuelle opplæringsmåla i IOP.

Undervisningspersonalet skal leggje til rette og gjennomføre opplæringa etter LK06, jf. opplæringslova § 2-3 og forskrift til opplæringslova § 1-1. For dei fleste faga i grunnskulen er kompetansemåla førte opp etter hovudtrinn. I slike tilfelle må rektor sikre at elevane får opplæring i alle kompetansemåla i faget. Opplæringslova § 5-5 heimlar at ein elev som får

spesialundervisning, kan ha unntak frå kompetansemåla i dei ordinære læreplanane. Gjeldande opplæringsmål for eleven skal då gå fram av ein individuell opplæringsplan (IOP). I slike tilfelle må skolen sikre at opplæringa for eleven dekkjer dei individuelle måla.

Alle elevar som har vedtak om spesialundervisning skal ha IOP.

Skulen skal utarbeide ein individuell opplæringsplan (IOP) for alle elevar som får spesialundervisning, jf. opplæringslova § 5-5. Det må gå fram av IOP kva tidsrom han gjeld for.

Innhaldet i IOP skal samsvare med enkeltvedtaket når det gjeld innhaldet i opplæringa og synleggjere eventuelle avvik frå LK06.

IOP skal vise mål for og innhaldet i opplæringa og korleis opplæringa skal gjennomførast, jf. opplæringslova § 5-5. Reglane for innhald i opplæringa gjeld så langt dei passar for spesialundervisninga. Det kan innebere at måla for opplæringa avviker frå kompetansemåla i læreplanane i LK06.

Før skulen eller kommunen gjer eit enkeltvedtak om spesialundervisning, skal PPT utarbeide ei sakkunnig vurdering. Den sakkunnige vurderinga skal gi tilråding om innhaldet i opplæringa, mellom anna realistiske opplæringsmål for eleven, og kva for opplæring som gir eleven eit forsvarleg opplæringstilbod. Vedtaket om spesialundervisning skal byggje på den sakkunnige vurderinga, og eventuelle avvik må grunngis. Vedtaket om spesialundervisning fastset rammene for opplæringa og dermed innhaldet i IOP. IOP kan først takast i bruk etter at det er gjort enkeltvedtak.

IOP må ha eigne mål for opplæringa når eleven si opplæring avviker frå LK06, og skulen må ha ein implementert rutine som sikrar at IOP er samordna med planane for den ordinære opplæringa i klassen.

Reglane om innhaldet i opplæringa gjeld for spesialundervisning så langt dei passar, jf. § 5-5 i opplæringslova. Skulen skal leggje vekt på utviklingsmoglegheitene for eleven og dei opplæringsmåla som er realistiske innafor det same totale undervisningstimetallet som for andre elevar, jf. opplæringslova § 5-1. Den individuelle opplæringsplanen skal vise måla for opplæringa, jf. opplæringslova § 5-5. Dersom vedtaket om spesialundervisning inneber avvik frå LK06, eller har færre/enklare kompetansemål i eit fag enn i den ordinære læreplanen, må dette òg komme klart fram i IOP. Det må òg komme klart fram i kva fag eller delar av fag eleven skal følgje ordinær opplæring i klassen. Skulen må ha ein skriftleg framgangsmåte som opplyser om korleis ein skal sjå spesialundervisninga og den ordinære opplæringa i samanheng. Framgangsmåten må vere innarbeidd av dei som har ansvaret for å utvikle IOP og for å gjennomføre opplæringa.

3.2 Fylkesmannen sine undersøkingar

Rektor og faglærarane i kroppsøving, matematikk og norsk har fylt ut eigenvurderingsskjema (EVS) der dei grunngir kvifor dei meiner at dei oppfyller, eventuelt ikkje oppfyller, krava til opplæring og elevvurdering gjennom vedlagt dokumentasjon. Desse, saman med plandokument, rutinar, og intervju dannar grunnlaget for Fylkesmannen sine vurderingar og

konklusjonar. Skulen har også lagt fram sakkunnige vurderingar og vedtak for seks elevar, og individuelle opplæringsplanar for fem elevar. Det føreligg tre vedtak om særskilt språkopplæring .

3.3 Fylkesmannen sine vurderingar

Sauda ungdomsskule har lagt fram halvårsplanar i kunst og handverk, kroppsøving og norsk, i tillegg til fagrapport i norsk. Fylkesmannen har også fått tilgang på innleveringar og vurderingar frå It´s learning. Etter vår oppfatning viser desse dokumenta, saman med svar frå EVS og intervju, at rektor sikrar at undervisningspersonalet knyter innhaldet i opplæringa til kompetansemåla i fagplanane, og at opplæringa samla sett dekkjer alle måla på hovudtrinnet. Gjennom intervju kom det fram at rektor sikrar at opplæringa samla dekkjer eventuelle individuelle opplæringsmål fastsette i IOP. Dette skjer mellom anna ved at lærarane skriv halvårsrapport eller årsrapport, og at rektor får desse til gjennomlesing.

Arbeidsplanar og svar frå EVS, og intervju av både rektor, lærarar og elevar viser at elevane er kjende med at undervisninga har mål. Fylkesmannen kan likevel ikkje sjå at måla i alle tilfella er relaterte til kompetansemåla i læreplanen, eller er eigna til å fremje kompetanse ein spør etter her. Svar frå intervju viser at elevane veit kva faglærar legg vekt på i vurderinga, og på den måten kva som er vurderingsgrunnlaget. Dette kravet inneber også at det faglærer legg vekt på skal vere basert på kjende vurderingskriterium som kan utleiest av kompetansemåla. Når det ikkje alltid er mogleg å finne att kompetansemåla bakom måla for den einskilde opplæringsøkta eller –perioden, vil vurderingskriteria heller ikkje alltid vere knytte til mål frå læreplanen. Det går fram i nokre av faga at kriteria som blir nytta, er generelle for ei vurderingsform, til dømes elevtekstar, uavhengig av kva mål ein prøver. Intervjua viser at kriteria av og til går på form og eigenskapar i prestasjonen og ikkje er knytte til kompetansemåla.

Som tidlegare nemnt, har Sauda ungdomsskule lagt fram fem individuelle opplæringsplanar for tilsynet. «Kvalitetslosen» inneheld rutinar som seier at «Alle elevar som har fått enkeltvedtak som gir dei rett til spesialundervisning og spesialundervisningstimar skal ha individuell opplæringsplan (IOP)». Intervjua stadfester at det alltid blir utarbeidd IOP når ein elev har fått vedtak om spesialundervisning. Nokre av IOP-ane Fylkesmannen har fått tilsendt er utarbeidde for tidsrommet «2013/2016». Av intervjua går det likevel fram at desse blir utarbeidde for eitt skuleår om gongen, sjølv om det er eit anna tidsrom som går fram. Fylkesmannen si vurdering er at Sauda ungdomsskule kvart år utarbeider IOP for alle elevar som har rett til spesialundervisning.

Av dei rettslege krava går det fram at innhaldet i IOP skal samsvare med enkeltvedtaket når det gjeld innhaldet i opplæringa. I tre av sakene Fylkesmannen har mottatt går det fram av IOP at elevane får eit tilbod om spesialundervisning som er meir omfattande enn det som går fram av enkeltvedtaket. I to andre saker går det til dømes fram av vedtaka at spesialundervisninga skal gjennomførast «inne i klassen eller i lita gruppe». Tilhøyrande IOP seier at spesialundervisninga berre skal gjennomførast «i mindre gruppe». I eitt av vedtaka går det fram at eleven skal få spesialundervisning i «basisfag». Fylkesmannen legg til grunn at

dette inneber faga norsk, matematikk og engelsk. IOP nemner i tillegg RLE. Det same gjeld også i ei anna sak der vedtaket omhandlar norsk, engelsk og matematikk.

Fylkesmannen si vurdering er at innhaldet i IOP ikkje alltid samsvarar med innhaldet i enkeltvedtaket.

Slik Fylkesmannen les IOP-ane som er lagde fram for tilsynet, er det nokre elevar som har opplæring som avvik frå kompetansemåla i læreplanverket. Så langt Fylkesmannen kan sjå, er det i desse sakene utarbeidd eigne mål for deler av opplæringa. Avvik frå Læreplanverket for Kunnskapsløftet er likevel ikkje tydeleg fastsett i enkeltvedtaka.

Det er også eit rettsleg krav at skulen må ha ein implementert rutine som sikrar at IOP er samordna med planane for den ordinære opplæringa i klassen. Fylkesmannen kan ikkje sjå at ein slik rutine ligg føre, og intervjuar stadfestar dette.

3.4 Fylkesmannen sin konklusjon

Rektor sikrar

- at undervisningspersonalet knyter innhaldet i opplæringa til kompetansemål i fag
- ikkje at undervisningspersonalet fullt ut tar vare på eleven sin rett til å kjenne mål for opplæringa, kva som blir lagt vekt på i vurderinga av kompetansen og kva som er grunnlaget for vurderinga
- at opplæringa samla dekkjer alle kompetansemåla på hovudtrinnet, og individuelle mål fastsette i IOP

Sauda ungdomsskule

- utarbeider kvart år IOP for alle elevar som har rett til spesialundervisning
- sikrar ikkje alltid at innhaldet i IOP samsvarar med innhaldet i enkeltvedtaket
- utarbeider eigne mål for opplæringa der denne avvik frå kompetansemåla i læreplanverket
- sikrar ikkje at avvik frå kompetansemål i læreplanverket kjem tydeleg fram i enkeltvedtaka
- har ikkje ein implementert rutine som sikrar at IOP er samordna med planane for den ordinære opplæringa i klassen

4. Undervegsvurdering for å auke eleven sitt læringsutbytte

4.1 Rettslege krav

Nedanfor har vi opplyst om dei rettslege krava for tilsynet med skulen sitt arbeid med undervegsvurdering for å auke eleven sitt utbytte av opplæringa. Vi viser òg til kva reglar i opplæringslova eller i forskrift til opplæringslova krava er knytte til.

Elevane skal få rettleiing i kva kompetansemål frå LK06 eller mål i IOP opplæringa er knytte til.

Elevane skal bli kjende med måla for opplæringa, jf. forskrift til opplæringslova § 3-1. Dette gjeld for alle årstrinn og gjeld òg for elevar med individuelle mål i IOP. Elevane skal bli i stand til å forstå kva dei skal lære, og kva som er føremålet med opplæringa. Lærarane gjennomfører opplæringa og må kommunisere dette til elevane.

Elevane skal få rettleiing i kva det blir lagt vekt på i vurderinga i faget.

Eleven skal kjenne til kva som blir vektlagt i vurderinga av hans eller hennar kompetanse, jf. forskrift til opplæringslova § 3-1. Det inneber at elevane skal kjenne til kva som kjenneteiknar ulik grad av kompetanse, og kva det blir lagt vekt på i vurderinga av ein prestasjon. Kravet til at det skal vere kjent for eleven, inneber at det ikkje held at informasjonen ligg på Internett, eller at ein kan få informasjonen ved å spørje læraren. Lærarane må kommunisere grunnlaget for vurderinga til elevane.

Elevane skal få tilbakemeldingar på kva dei meistarar og rettleiing i kva dei må gjere for å auke kompetansen sin.

Vurderinga undervegs i opplæringa skal gi god tilbakemelding og rettleiing til eleven og vere ein reiskap i læreprosessen, jf. forskrift til opplæringslova § 3-2. Undervegsvurdering skal medverke til at eleven aukar kompetansen sin i fag, jf. forskrifta § 3-11. Undervegsvurderinga skal elevane få løpande og systematisk, ho kan både vere skriftleg og munnleg, skal innehalde grunnngiven informasjon om kompetansen til eleven og skal givast med sikte på fagleg utvikling.

Elevane skal involverast i vurderinga av eige læringsarbeid.

Elevane skal delta aktivt i vurderinga av eige arbeid, eigen kompetanse og eiga fagleg utvikling, jf. forskrift til opplæringslova § 3-12. Lærarane må sørge for at elevane blir involverte i dette. Eleven si eigenvurdering skal vere ein del av undervegsvurderinga.

Skulen må ha ein implementert rutine for halvårsvurdering og årsrapportering ved spesialundervisning, der det blir gitt informasjon om eleven sin kompetanse i faga, og rettleiing om korleis eleven kan auke kompetansen sin.

Halvårsvurdering i fag er ein del av undervegsvurderinga og skal uttrykkje eleven sin kompetanse knytt til kompetansemåla i læreplanverket, jf. forskrift til opplæringslova § 3-13. Halvårsvurdering skal òg gi rettleiing om korleis eleven kan auke kompetansen sin i faget.

Halvårsvurdering utan karakter skal elevane få gjennom heile grunnopplæringa og gjeld alle elevar uavhengig av vedtak og type opplæring. Det er ikkje sett krav til kva form vurderinga skal ha. Vurderinga kan derfor vere både skriftleg og munnleg. Frå og med 8. årstrinn skal elevane få vurdering utan karakter midt i opplæringsperioden, og på slutten av året dersom faget ikkje blir avslutta.

Frå 8. årstrinn skal elevane i tillegg ha halvårsvurdering med karakter midt i opplæringsperioden, og på slutten av året dersom faget ikkje blir avslutta.

For elevar med spesialundervisning skal skulen, i tillegg til halvårsvurdering med og utan karakter, ein gong i året utarbeide ein skriftleg rapport. Rapporten skal mellom anna gi vurdering av eleven si utvikling i forhold til måla i IOP, jf. opplæringslova § 5-5.

Skulen må ha ein skriftleg og innarbeidd framgangsmåte for at elevane får halvårsvurderingar og årsrapportar på riktige tidspunkt, og at dei har eit innhald i samsvar med forskrifta.

4.2 Fylkesmannen sine undersøkingar

Grunnlaget for Fylkesmannen sine vurderingar og konklusjonar er som nemnt under 3.2. I tillegg kjem lærarane sine arbeidsplanar.

4.3 Fylkesmannen sine vurderingar

Planane for opplæringa i dei ulike faga nyttar i ulik grad kompetansemåla, eller mål for opplæringa som kan relaterast til desse. Planar og intervju viser at måla og opplæringa ikkje alltid har ein samanheng med måla i læreplanane. Når faglærer på ein slik måte rettar fokus vekk frå den kompetansen ein spør etter i fagplanen, vil også det ein legg vekt på i vurderinga av eleven sin kompetanse lett bli noko anna enn det som må reknast som relevant sett i lys av fagplanen. Fylkesmannen er av den oppfatning at lærarane formidlar til elevane kva dei legg vekt på i vurderinga, at dei gir informasjon og rettleiing både om kompetansen eleven har, og kva eleven må gjere for å betre kompetansen sin. Likevel omhandlar denne rettleiinga i fleire høve kompetanse som er på sida av kva som blir kravd etter lov og forskrift. Dette gjeld også for elevane som har individuelle opplæringsplanar i eitt eller fleire fag.

Elevane skal involverast i eige læringsarbeid og skal kunne vurdere eigen kompetanse i faget. Fleire lærarar har gjort eit godt og grundig arbeid med å trekkje elevane inn i dette. Elevane skal likevel kunne gjennomføre ein eigenvurdering av kompetansen sin slik den er i høve til måla i læreplanen, etter vurderingskriterium som er utleia av desse. I dei tilfella der faglærer ikkje nyttar kompetansemål som mål for opplæringa, og vurderingskriterium som ikkje kan sjåast som relevante i høve til fagplanen, vil heller ikkje elevane bli sette i stand til å vurdere seg sjølve.

Intervju viser at det blir gitt halvårsvurdering med karakter ved avslutninga av kvart semester, og at elevane får ei munnleg tilbakemelding gjennom elevsamtale og samtale med føresette. Skulen har likevel ikkje dette som ein skriftleg implementert rutine. Elevar som har IOP, får ein årleg rapport som seier noko om kor langt eleven er komen i høve til måla og vegen vidare. I mange tilfelle blir dette gjort kvart halvår. Skulen har ein skriftleg rutine om dette i «Kvalitetslosen».

4.4 Fylkesmannen sin konklusjon

- Lærarane rettleier ikkje alltid elevane i kva for kompetansemål opplæringa er knytt til
- Lærarane rettleier ikkje alltid elevane i kva det blir lagt vekt på i vurderinga i faga
- Lærarane gir ikkje alltid elevane tilbakemelding på kva dei meistarar i faga
- Lærarane rettleier ikkje alltid elevane i kva dei må gjere for å auke kompetansen sin i faga
- Lærarane sørgjer ikkje alltid for å involvere elevane i sitt eige læringsarbeid

- Skulen har ikkje ein implementert rutine for halvårsvurdering der det blir gitt informasjon om eleven sin kompetanse eller rettleiing i korleis eleven kan auke kompetansen sin i faget

5. Undervegsvurdering som grunnlag for tilpassa opplæring og spesialundervisning

5.1 Rettslege krav

Nedanfor har vi opplyst om dei rettslege krava for tilsynet med skulen sitt arbeid med undervegsvurdering som grunnlag for tilpassa opplæring og spesialundervisning. Vi viser òg til kva reglar i opplæringslova og i forskrift til opplæringslova krava er knytte til.

Skulen må ha ein implementert rutine som sikrar at lærarane systematisk og løpande vurderer om alle elevane har tilfredsstillande utbytte av opplæringa.

Læraren skal, som ein del av undervegsvurderinga, vurdere om den enkelte eleven har tilfredsstillande utbytte av opplæringa, jf. forskrift til opplæringslova § 3-11. Skulen må ha ein innarbeidd og skriftleg framgangsmåte for systematisk og løpande å vurdere om elevane har tilfredsstillande utbytte av opplæringa.

Skulen må ha ein implementert rutine som sikrar at arbeidsmåtar, vurderingspraksis og læringsmiljø blir vurderte for elevar som ikkje har tilfredsstillande utbytte av opplæringa. Skulen må òg vurdere, og eventuelt gjennomføre, tiltak innafør tilpassa opplæring.

Alle elevar har krav på tilpassa opplæring, jf. opplæringslova § 1-3. Dersom ein elev ikkje har tilfredsstillande utbytte av opplæringa, skal skulen først vurdere og eventuelt prøve ut tiltak innafør det ordinære opplæringstilbodet, jf. opplæringslova § 5-4. Skulen må sjå på om tiltak knytte til arbeidsmåtar, vurderingspraksis og arbeidsmiljø kan medverke til at eleven får tilfredsstillande utbytte av opplæringa. Framgangsmåten for dette må vere skriftleggjord og innarbeidd. Dette skal skulen gjere før eleven eventuelt får tilvising til PPT for ei sakkunnig vurdering med tanke på spesialundervisning.

Skulen må ha ein implementert rutine for å vurdere om elevane har behov for spesialundervisning, og sikre at lærarane melder behov for spesialundervisning til rektor.

I nokre tilfelle vil skulen si vurdering og eventuelle utprøving av tiltak etter opplæringslova § 5-4 konkludere med at eleven ikkje kan få tilfredsstillande utbytte av opplæringa innafør det ordinære opplæringstilbodet. Eleven har då krav på spesialundervisning, jf. opplæringslova § 5-1. Det er viktig at prosessen for å kunne gi spesialundervisning blir starta så snart som mogleg etter at behovet for dette er avdekt. Undervisningspersonalet har derfor både plikt til å vurdere om ein elev treng spesialundervisning, og plikt til å melde frå til rektor når det er behov for det, jf. opplæringslova § 5-4. Skulen må ha ein skriftleg og innarbeidd framgangsmåte for å vurdere og melde behov for spesialundervisning.

5.2 Fylkesmannen sine undersøkingar

Svar på spørsmåla under dette hovudområdet har vore å finne i rutinar i «Kvalitetslosen» og årshjul for skulen, i tillegg til intervju.

5.3 Fylkesmannen sine vurderingar

Dokumenta «Arbeid med skuleresultat» og «Rutine for tilpassa opplæring og spesialundervisning» viser at skulen har rutinar som sikrar at lærarane systematisk kartlegg elevane sin kompetanse på ulike område, og på den måten undersøker om dei har tilfredstillande utbytte av den ordinære opplæringa.

Etter Fylkesmannen si vurdering går det fram av dokumentasjon, EVS og intervju at skulen set inn tiltak innanfor den ordinære opplæringa, når ein gjennom ulike kartleggingar har avdekt at ein elev ikkje har tilfredsstillande utbytte av opplæringa.

Det går fram av nemnte rutinar eller «Henvisningsskjema » at skulen må gjere ei vurdering av arbeidsmåtar, vurderingspraksis eller læringsmiljøet i ei gruppe der ein elev ikkje har tilfredsstillande utbytte av opplæringa, før tilvisning til PPT. Intervjua viser at lærarane gjer slike vurderingar i eigne klassar, og gjennom rettleiing mellom kollegaer.

Av dei rettslege krava går det fram at skulen må ha ein implementert rutine for å vurdere om elevane har behov for spesialundervisning, og sikre at lærarane melder behov for spesialundervisning til rektor. «Kvalitetslosen» inneheld opplysningar om at skulen skal gjennomføre «hensiktsmessig kartlegging» av elevane, og kontaktlæraren skal melde frå dersom «han/ho meiner ein elev ikkje får tilfredsstillande utbytte av opplæringa.» Intervju stadfestar at dette blir gjennomført i praksis.

Fylkesmannen si vurdering er at skulen har implementert rutine for å vurdere om elevane har behov for spesialundervisning, og at lærarane melder behov om spesialundervisning til rektor.

5.4 Fylkesmannen sin konklusjon

- Saida ungdomsskule har implementere rutinar som sikrar at lærarane systematisk vurderer om alle elevane har tilfredsstillande utbytte av opplæringa
- Saida ungdomsskule har ei rutine som sikrar at det blir gjennomført ei vurdering av arbeidsmåtar, vurderingspraksis eller læringsmiljø for elevar som ikkje får tilfredsstillande utbytte av opplæringa
- Saida ungdomsskule har implementert rutine for å vurdere om elevane har behov for spesialundervisning
- Lærarane melder behov om spesialundervisning til rektor

6. Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

6.1 Rettslege krav

Nedanfor har vi opplyst om dei rettslege krava som gjeld for skulen sitt arbeid med å vurdere behov for særskilt språkopplæring. Vi viser òg til kva reglar i opplæringslova og i forskrift til opplæringslova krava er knytte til.

Skulen må ha ein implementert rutine for å kartleggje elevane sine ferdigheiter i norsk. For elevar med behov for særskilt norskopplæring må implementert rutine også sikre at det blir vurdert om eleven har behov for morsmålsopplæring og tospråkleg fagopplæring.

Elevar i grunnopplæringa med anna morsmål enn norsk og samisk har rett til særskilt norskopplæring til dei har tilstrekkeleg dugleik i norsk til å følgje den ordinære opplæringa i skulen, jf. opplæringslova § 2-8. Om nødvendig har elevane òg rett til morsmålsopplæring, tospråkleg fagopplæring eller begge delar. Kommunen har ansvaret for at kartlegginga av eleven sin dugleik i norsk blir gjort før vedtaket om særskilt språkopplæring. I dei fleste tilfella er det skulen som gjennomfører kartlegginga. Skulen må òg vurdere om eleven har behov for morsmålsopplæring, tospråkleg fagopplæring eller begge delar. Skulen må ha ein innarbeidd og skriftleg framgangsmåte som sikrar dette.

Elevar med vedtak om særskilt språkopplæring skal få kartlagt dugleiken sin i norsk undervegs i opplæringa.

Skulen skal òg kartleggje eleven undervegs i opplæringa når eleven får særskilt språkopplæring, jf. opplæringslova § 2-8, for å vurdere om eleven har tilstrekkeleg dugleik i norsk til å følgje den vanlege opplæringa i skulen. Skulen må gjere ei individuell vurdering av tidspunktet for dette.

6.2 Fylkesmannen sine undersøkingar

Fylkesmannen sitt dokumentasjonsgrunnlag er skulen sine rutinar og «Kvalitetslosen», kartleggingar og vedtak om særskilt språkopplæring i tillegg til intervju.

6.3 Fylkesmannen sine vurderingar

Det går fram av intervju og skriftlege kartleggingar at dugleiken i norsk til dei minoritetsspråklege elevane blir kartlagde kvart halvår, og at ein jamt følgjer utviklinga desse elevane har. Likevel er det slik at skulen ikkje har ei skriftleg rutine som seier noko om når og korleis dette skal gjennomførast. Mangel på ei slik rutine kan skape for stor grad av personavhengigheit.

Skulen gjer ikkje vurderingar av om nokre av desse elevane kunne ha hatt behov for tospråkleg fagopplæring eller opplæring i morsmålet. Det går fram av intervju at ein ser at tospråkleg fagopplæring nok kunne ha vore naudsynt og til hjelp for enkelte av elevane.

6.4 Fylkesmannen sin konklusjon

Rektor sikrar

- ikkje at skulen har ei implementert rutine for å kartleggje elevane sin dugleik i norsk

- ikkje at skulen har rutinar for å vurdere om elevar med rett til særskilt språkopplæring, også kan ha behov for tospråkleg fagopplæring eller opplæring i morsmålet
- at elevar med særskilt språkopplæring blir kartlagde undervegs

7. Frist for retting av lovbrøt

Fylkesmannen har i kapitla 3 til og med 6 konstatert lovbrøt. I denne rapporten får Sauda kommune frist til å rette lovbrøt, jf. kommunelova § 60 d.

Frist for retting er **09.03.2015**. Kommunen må innan denne datoen sende Fylkesmannen ei erklæring om at dei ulovlege forholda er retta, og ei utgreiing om korleis lovbrøta er retta.

Dersom lovbrøta ikkje er retta innan den fastsette fristen, vil Fylkesmannen vedta pålegg om retting. Eit eventuelt pålegg om retting vil ha status som enkeltvedtak og kan klagast på, jf. forvaltningslova kapittel VI.

Følgjande pålegg er aktuelle å vedta etter utløpet av rettefristen i denne rapporten:

Skulen sitt arbeid med opplæring i fag

1. Sauda kommune må sørge for at det lokale arbeidet med læreplanar ved Sauda ungdomsskule oppfyller krava til opplæringslova §2-3, jf. forskrift til opplæringslova §§ 1-1, 3-1 og 3-2.

Sauda kommune må i samband med dette sjå til at

- a. rektor sikrar at undervisningspersonalet tek vare på eleven sin rett til å kjenne til mål for opplæringa, kva som blir vektlagt i vurderinga av kompetanse, og kva som er grunnlaget for vurderinga.

2. Sauda kommune må sørge for at arbeidet med individuelle opplæringsplanar ved Sauda ungdomsskule er i samsvar med opplæringslova §§ 5-1 og 5-5.

Sauda kommune må i samband med dette sjå til at

- a. innhaldet i IOP samsvarer med enkeltvedtaket når det gjeld innhaldet i opplæringa, medrekna når det er gjort avvik frå LK06
- b. skulen har ein implementert rutine for å sikre at IOP er samordna med planane for den ordinære opplæringa klassen

Undervegsvurdering for å auke eleven sitt læringsutbytte

3. Sauda kommune må sørge for at den individuelle undervegsvurderinga ved Sauda ungdomsskule medverkar til at elevane får realisert sine moglegheiter til å nå måla for opplæringa, jf. opplæringslova § 5-5 og forskrift til opplæringslova §§ 3-1, 3-2, 3-11, 3-12 og 3-13.

Sauda kommune må i samband med dette sjå til at

- a. lærarane rettleier elevane om kva for kompetansemål frå LK06 eller mål i IOP som opplæringa er knytt til
- b. lærarane rettleier elevane i kva det blir lagt vekt på i vurderinga i det enkelte faget
- c. lærarane gir elevane tilbakemeldingar på kva dei meistrar i faga
- d. lærarane rettleier elevane om kva dei må gjere for å auke kompetanse sin i det enkelte faget
- e. lærarane sørger for å involvere elevane i vurderinga av eige læringsarbeid
- f. skulen har ein implementert rutine for halvårsvurdering der det
 - blir gitt informasjon om eleven sin kompetanse i faga
 - blir gitt rettleiing om korleis eleven kan auke kompetansen sin

Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

4. Sauda kommune må sørge for at Sauda ungdomsskule sikrar at elevar som ikkje har norsk eller samisk som morsmål, får vurdert behovet sitt for særskilt språkopplæring, jf. opplæringslova § 2-8.

Sauda kommune må i samband med dette sjå til at

- a. skulen har ein implementert rutine for å kartleggje elevane sin dugleik i norsk.
- b. skulen har rutinar som sikrar at det blir vurdert om eleven òg har behov for morsmålsopplæring og tospråkleg fagopplæring når eleven har behov for særskilt norskopplæring.

Stavanger 18.11.2014

Una Bjørnseth Wereide
tilsynsleiar

Hjalmar Arnø
rådgivar

Sturle Holmen
rådgivar

Vedlegg 1: Dokumentasjon
Vedlegg 2: Intervjuobjekt

Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget

Følgjande dokument inngår i dokumentasjonsgrunnlaget for tilsynet

Frå leiinga

- EVS frå leiinga
- Hålvårsplan for kunst & handtverk
- Fagrapport i norsk
- Vedtak om særskilt språkopplæring, kartlegging og rapport
- IOP-rapport, vedtak og sakkunnig vurdering
- Prosedyre vedrørende arbeid med skuleresultat
- Prosedyre vedrørende tilpassa opplæring og spesialundervisning
- Henvisningsskjema til PPT
- Retningsliner for tverrfagleg samarbeid –barn-unge
- Prosedyre – vurderingsmøte grunnskular og vaksenopplæring
- Prosedyre – overgang barneskule-ungdomsskule
- Prosedyre – overgang ungdomsskule-vidaregåande skule
- Prosedyre vedrørende søking på særskilte vilkår – tilrettelegging i vidaregåande skule
- Prosedyre vedrørende håndtering av elev-foreldreklage
- Informasjon og referat vedrørende klasselærer- og fagmøter

Frå faglærer Elin Bryne

- EVS
- Årsplan kroppsøving
- Vurderingskriterier i kroppsøving
- Eigenvurdering i kroppsøving
- Elevsamtale
- Aktivitetsplan
- Arbeidsplan 9A

Frå faglærer Kjersti Bruknapp

- EVS
- Årsplan matematikk
- Kjenneteikn på måloppnåing
- Arbeidsplan 8B
- Arbeidsplan 9B
- Sakkunnig vurdering, vedtak og IOP for tre elevar

Frå faglærer Jim Halvard Kvanåli

- EVS
- Halvårsplan norsk
- Fagrapport norsk
- Vurderingskriterier i norsk
- Arbeidsplan 10B
- Sakkunnig vurdering, vedtak og IOP for to elevar

Det vart gjennomført tilsyn på staden 24. og 25.september, 2014.

Det var intervju med:

- Gunnar Løvaas, ansvarleg for læreplanarbeid/satsinga på ungdomstrinnet
- Bente D. Wigelius, ansvarleg for tilbod om spesialundervisning
- Ellen Ljostveit, ansvarleg for særskilt språkopplæring
- Elevar frå 9A: Stine Emilie Bolstad og Simen Hølland
- Faglærer 9A: Elin Bryne
- Faglærer 9B: Kjersti Bruknapp
- Elevar frå 9B: Ole Henrik Birkeland og Ingeborg Frøystad
- Elevar frå 9B: Jon K. Haraldsen og Ådne Oland
- Faglærer 10B: Jim H. Kvanåli
- Elevar frå 10B: Kristian Birkeland og Simen Hansen Lunde
- Elevar frå 10B: Ådne J. Listøl, Frida Listø og Eivind Halsnes
- Elevar med tilbod om særskilt språkopplæring: Abdullahi J, Mahad J. og Mahammed J. Ibrahim, Prakopchai Klongphakwaen, Samanta Briaukute og Paulina Sakalaviciute
- Lars Terje Sandvik, rektor Sauda ungdomsskule